

"En värld fri från kärnvapen är möjlig"

Debattartikel av utrikesminister Margot Wallström i Svenska Dagbladet den 25 augusti 2017.

Kärnvapen är det enskilt största hotet mot mänskligheten och vapnets fortsatta existens måste ses som ett internationellt misslyckande. Dagens kärnvapen har mångdubbelt starkare sprängkraft än de atombomber som för 72 år sedan fälldes över Hiroshima och Nagasaki och skulle kunna ödelägga städer med miljoner invånare. Ett sådant anfall skulle också kunna starta en kedjereaktion som resulterar i ett kärnvapenkrig med oöverskådliga humanitära konsekvenser. Därför var det viktigt för regeringen att rösta ja till den konvention om ett kärnvapenförbud som lades fram i FN i somras. Historien har visat att det inte finns någon annan väg att gå.

Konventionen innebär att 122 av FN:s medlemsstater nu på global nivå står upp för och förstärker normen mot användning och innehav av kärnvapen. Förbudet innebär att kärnvapen är det sista massförstörelsevapen som omgärdas av ett förbud, tidigare har biologiska (1975) och kemiska (1993) vapen förbjudits med internationella konventioner.

Allt sedan förstörelsekapaciteten i detta vapen blev känt har ett mycket omfattande diplomatiskt arbete lagts på dess avskaffande och nedrustning. Tack vare stora ansträngningar har kalla krigets omfattande kärnvapenarsenal rustats ned från rekordnivåerna på upp emot 70 000 kärnvapen till dagens cirka 15 000. Under den perioden har också Sydafrika, Ukraina, Kazakstan och Belarus helt avskaffat sina kärnvapenarsenaler. Detta är en stor framgång och visar att nedrustning är möjligt. Icke-spridningsfördraget, det så kallade NPT-avtalet, som ofta betecknas som hörnstenen i världens nedrustnings- och icke-spridningsarbete, har här varit av grundläggande betydelse. Två centrala delar av avtalet är, dels att förhindra spridning av kärnvapen till fler stater än de fem som redan anskaffat kärnvapen då avtalet trädde i kraft; USA, Ryssland, Storbritannien, Kina och Frankrike, dels att dessa stater nedrustar sina arsenaler.

I ett historiskt bokslut över NPT ska samtidigt noteras misslyckandena i att ytterligare kärnvapenstater har tillkommit. Tyvärr ser vi därtill hur många av de ursprungliga kärnvapenstaterna nu moderniserar sina arsenaler på ett sätt som strider mot NPT-avtalets grundläggande syfte om långsiktig nedrustning.

Det är mot den här bakgrunden som ett stöd har vuxit fram för ett totalförbud av kärnvapen.

I december 2016 antog FN:s generalförsamling en resolution som gav mandat att påbörja förhandlingen om ett kärnvapenförbud. 123 stater röstade ja, 16 avstod och 38 röstade nej, Sverige var bland de som röstade ja tillsammans med de europeiska länderna Österrike, Cypern, Irland, Malta och Schweiz. Under sammanlagt fyra veckor under 2017 har intensiva förhandlingar förts, tyvärr utan medverkan av någon kärnvapenstat.

Med ett undantag – Nederländerna – har inga Nato-medlemmar deltagit i förhandlingen med hänvisning till att kärnvapen förblir en grundpelare i Natos försvarsstrategi. Nederländerna deltog men i den slutliga omröstningen valde landet att rösta nej. Från svensk sida beklagar vi att inte fler länder som förlitar sig på kärnvapenavskräckning följde Nederländernas exempel och deltog. Självklart vore en dialog och samarbete mellan kärnvapenstater, dess allierade samt icke-kärnvapenstater av avgörande betydelse för långsiktiga, hållbara resultat.

Att Sverige gav sitt stöd till konventionen vid omröstningen är helt i linje med vår nedrustningspolitik som del av en bredare säkerhetspolitik. Vår politik för att hantera det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde bygger på kombinationen av militär alliansfrihet, en aktiv utrikespolitik, fördjupade försvarspolitiska samarbete, inklusive med Nato, samt stärkt nationell försvarsförmåga.

Utrikesdepartementet har vi ett flertal tillfällen diskuterat frågan med den folkrätts- och nedrustningsdelegation som består av experter på område. Utrikesutskottet har hållits informerade om det pågående arbetet och möten med civilsamhället i såväl Sverige som internationellt har genomförts.

Konventionen innehåller en rad förbud mot kärnvapenhantering. Den behandlar också möjligheten för en kärnvapenstat att ansluta sig, stater skyldigheter att hjälpa offer för kärnvapenanvändning och att sanera en påverkad miljö. Vi hade önskat att konventionen varit tydligare på ett antal viktiga områden. Ett sådant rör konventionens relation till icke-spridningsfördraget NPT, som enligt svensk uppfattning förblir "hörnstenen" för nedrustning och icke-spridning. Dessutom hade det varit önskvärt med betydligt starkare verifikationsmöjligheter än vad texten nu ger utrymme för. Sverige drev dessa frågor hårt under förhandlingen, tyvärr utan framgång.

Vi kan konstatera att de frågor som finns kring avtalets tolkning inte kan lämnas obesvarade. Tiden från omröstningen i FN till undertecknandets öppnande är också ovanligt kort. Regeringen ämnar därför genomföra en grundlig analys av konventionens konsekvenser innan ett undertecknande kan bli aktuellt. Det är också viktigt att påpeka att vi gör våra säkerhets- och utrikespolitiska bedömningar som ett alliansfritt land med egna avvägningar och vägval. Beslut att i ett senare skede ratificera avtalet förutsätter riksdagens godkännande.

Vår första analys visar att våra bi- och multilaterala försvarssamarbeten, inklusive partnerskapet med Nato samt samarbete med USA, Frankrike och Storbritannien kan fortsätta. I konventionen ingår också förbud mot att bistå någon att bland annat utveckla, testa eller tillverka kärnvapen. Vår tolkning av begreppet bistå innebär att det inte påverkar våra försvarssamarbeten med kärnvapenstater eftersom de inte innefattar kärnvapen. Under förhandlingen framkom att de övriga deltagande länderna tolkade det på samma sätt. Vårt engagemang i förhandlingarna understryker den position som varit svensk utrikespolitik under decennier, att vår röst för nedrustning går att förena med ansvarsfulla säkerhetspolitiska samarbeten.

Att konventionen nu stärker normen mot användning och innehav av kärnvapen är ett viktigt steg framåt och regeringen stödjer fortsatt konventionen. Vi gör nu analysen med inriktning att kunna underteckna men att underteckna utan en ingående analys vore oansvarigt. Sedan vi tillträdde har regeringen återigen placerat Sverige i centrum för det globala nedrustningsarbetet. Samtidigt som vi bygger upp vår egen konventionella militära kapacitet och utökar mellanstatliga samarbeten så är vi medvetna om betydelsen av dialog, diplomati och arbete för fred. En kärnvapenfri värld uppnås inte med naivitet eller passivitet utan genom en balansgång mellan pragmatism och tydliga ideal. Vi tänker stå upp för våra ideal i en tid som kräver det, men vi gör det också med förståelse för att Sveriges säkerhet kräver långsiktiga och trygga beslut.

Margot Wallström
utrikesminister

Kontakt

Erik Wirkensjö
Pressekreterare hos utrikesminister Margot Wallström
Telefon (växel) [08-405 10 00](tel:08-4051000)

Mobil [070-3176471](tel:070-3176471)
[e-post till Erik Wirkensjö](#)